

6. Харитончик З. А. Лексикология английского языка / З. А. Харитончик. – Мн. : Высшая школа, 1992. – 229 с.
7. Dictionary.com [Electronic resource]. – Available from : <https://www.dictionary.com>.

Науковий керівник: старший викладач кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови, к. ф. н., ст. викл. Токарчук В. А.

М. О. Костенко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ПОНЯТТЯ ПОЛІТИЧНОГО МЕДІА ДИСКУРСУ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Поняття дискурсу є одним з основних у сучасній лінгвістиці. Згідно з лінгвістичним енциклопедичним словником, дефініція терміну «дискурс» є дуже широкою: це зв'язний текст у сукупності всіх його екстралінгвістичних факторів: прагматичного, соціокультурного та психологічного; це текст, який розглядається у контексті подій; це мовлення, яке розглядається як цілеспрямований, соціальний акт, як компонент взаємодії людей та їх когнітивних процесів [6, с. 136].

Велівченко В.Ф. зазначає, що двома обов'язковими компонентами дискурсу є:

- динамічний процес мовленнєвої діяльності, уписаної в певний соціальний контекст;
- результат цієї діяльності, що має форму тексту. [1, с. 141-145]

Як і більшість лінгвістичних термінів, дискурс має і широке, і вузьке розуміння.

У широкому розумінні, дискурс є складним комунікативним явищем, усною мовленнєвою дією, яка, враховуючи соціальний контекст, характеризує як її учасників, так і власне процеси продукування і сприйняття повідомлення [4, с. 290].

У вузькому розумінні, дискурс є зв'язною послідовністю мовних одиниць, створеною мовцем для адресата у певний час, у певному місці та з певною метою.

Поняття дискурсу є родовим, представленим низкою його різновидів. Серед численних класифікацій дискурсу, коротко зупинимося на класифікації, запропонованій Г. Г. Почепцовим. За цією класифікацією, виокремленими є теле- і радіодискурси, газетний, театральний, кінодискурс, літературний дискурс, дискурс у сфері публік рилейшнз (ПР), рекламний дискурс, політичний та релігійний (фідеїстичний) дискурси [5, с. 15]. Релевантними до теми нашого дослідження є політичний дискурс, а також медіа дискурс, який об'єднує теле-, радіо-, Інтернет- і газетний дискурси.

Термін «політичний дискурс», як і більшість термінів, має два розуміння: широке і вузьке.

У широкому розумінні цей термін охоплює такі форми спілкування, в яких принаймні хоча б одна зі складових є співвіднесеною зі сферою політики – це мовець, адресат, зміст або позамовний контекст повідомлення.

У вузькому розумінні термін «політичний дискурс» є окремим різновидом дискурсу, метою якого є набуття та / або здійснення політичної влади.

Характерною особливістю політичного дискурсу є його спрямованість на майбутній контекст [8, с. 57]. Тому перевагою політичного дискурсу є те, що його важко заперечити. Більш того, у поточний час, тобто поки майбутній контекст політичного дискурсу ще не настав, цей дискурс неможливо перевірити.

Ще однією характерною особливістю політичного дискурсу є його обов'язкова спрямованість на владу, адже політика як цілеспрямована діяльність у сфері взаємовідносин між різними суб'єктами суспільного життя безпосередньо пов'язана з боротьбою за здобуття та утримання влади. Тому політичний дискурс – це інструмент боротьби за владу конфліктуючих сил та інтересів.

Політичний дискурс може бути медійним.

Медіа дискурс є відносно новим різновидом дискурсу, похідним від загальної концепції дискурсу, але сьогодні стає провідним типом дискурсу, проникаючи в усі типи як інституційного, так і повсякденного спілкування. Будучи інтегрованим у соціальні, особистісні та професійні стосунки людей, медіа дискурс використовується для досягнення потрібного ілюкативного ефекту [9, с. 312].

Згідно з М. Желтухіною, медіа дискурс має такі характерні особливості [2, с. 27]:

–групова співвіднесеність, адже мовець як продуцент тексту медіа дискурсу поділяє погляди тієї соціальної групи, яку він представляє;

–публічність, адже текст медіа дискурсу є завжди відкритим та орієнтованим на масового споживача (групового адресата);

–полемічність, адже текст медіа дискурсу орієнтований на створення певного протиріччя із подальшою дискусією;

–інсценування і масова спрямованість, адже текст медіа дискурсу впливає на декілька соціальних груп одночасно;

–інформаційна глобальність та всеохопність;

–важливе місце в геокультурній картині світу.

Якщо предметною областю медіа дискурсу є політика, то такий медіа дискурс стає політичним.

Політичний медіа дискурс є окремим різновидом дискурсу, що поєднує в собі характерні особливості суто медіа дискурсу та політичного дискурсу. Ефективність тексту політичного медіа дискурсу визначається тим, наскільки вправно мовець як продуцент такого тексту вміє «грати» на потрібних «струнах» свідомості адресата [7, с. 220]. Саме тому, текст політичного медіа дискурсу завжди спрямовується на конкретного адресата.

Яскравим прикладом актуалізації у тексті політичного медіа дискурсу певного смислу за допомогою лексико-граматичного контексту є вживання дейктичних мовних одиниць, зокрема особових займенників. Часто вживані в англійському політичному медіа дискурсі особові займенники *you, we, they*, актуалізуючи різні свої значення (зокрема, інклюзивність), дозволяють створювати ілюзію позитивності та об'єктивності представленої інформації.

Серед часто вживаних синтаксичних мовних засобів особливе місце займають реченнєві структури, представлені риторичним запитанням і питанням, що має форму розповідного речення. Уживання таких мовних одиниць не лише створює ілюзію діалогічності спілкування, а й забезпечує навіювання або нав'язування адресатові потрібної для мовця думки чи ідеї, а також слугує значному послабленню категоричності тексту.

Текст політичного медіа дискурсу пропагує певні ідеї або думки, що обов'язково передбачає здійснення емоційного впливу на адресата задля спонукання його до конкретних політичних дій. Тому аналіз змісту такого тексту має включати і з'ясування його прагматичних характеристик, адже політичний медіа текст завжди спрямований на здійснення прагматичного ефекту на адресата [3, с. 31], забезпеченого реалізацією відповідної комунікативної стратегії.

Список використаних джерел:

1. Велівченко В.Ф. Основи лінгвопрагматики. Навчальний посібник для студентів старших курсів вищих навчальних закладів. –Черкаси: ФОП Гордієнко Є.І., 2017. – 260 с.
2. Желтухина М.Р. О содержании дискурса масс-медиа / М.Р. Желтухина // Вісник Луганського пед. ун-ту ім. Т. Шевченка. Серія «Філологічні науки». – Луганськ, 2007. – № 11(128), Ч. 1. – С. 27–40.
3. Иванова С.В. Политический медиа-дискурс в фокусе лингвокультурологии / С.В. Иванова // Политическая лингвистика. – 2008. – №1. – С. 29–33.
4. Корольов І.Р. Поняття дискурсу в сучасному мовознавстві: визначення, структура, типологія / І.Р. Корольов // Studia Linguistica: 36. наук. праць КНУ ім. Тараса Шевченка. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. – Вип. 6. – 285–305.
5. Кубко В.П. Документна лінгвістика / В.П. Кубко. – Одеса : ОНПУ, 2009. – 81с.
6. Лингвистический энциклопедический словарь/ гл. ред. В.Н. Ярцева. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 685с.
7. Павлуцька В.О. Політичний дискурс: особливості та функції / В.О. Павлуцька // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 39. Філологічні науки. – Житомир, 2008. – С.218–221.

8. Петренко І.І. Політичний дискурс: зміст, особливості, функції / І.І. Петренко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. – Київ, 2010 – №100. – С. 54–57.

9. Черниш О.А. Сутнісні характеристики понять «медіадискурс» та «медіатекст» у сучасній медіалінгвістиці / О.А. Черниш // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Житомир, 2013. – №118. – С. 309-313.

Науковий керівник: доцент кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови, к. філол. н., доцент Велівченко В. Ф.

В. Ю. Матвієць

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ТЕОРІЯ МОЖЛИВИХ СВІТІВ: ЛІТЕРАТУРНИЙ АСПЕКТ

Уявлення про те, що в теперішнього може бути не один, а декілька напрямків розвитку в майбутньому існувало в культурі завжди. Однак у ХХ ст. воно набуло особливої актуальності у зв'язку із появою загальної теорії відносності, із уявленням про те, що час – це четвертий вимір і тому ним можна рухатися, як і простором [5, 220].

Поняття можливих світів має логіко-філософське походження. Г. В. Лейбніц першим ужив термін «можливі світи» та розвинув ідею їх створення у своїх працях «Теодицея» та «Монадологія». Дослідник уважав, що Бог створив безліч світів, але розвиває й вдосконалює лише один із них – дійсний. Можливі світи – це набір альтернатив, з яких Бог вибирає одну; існує багато світів, серед яких є один дійсний світ, у якому ми живемо, а всі решта є можливими. Інакше кажучи, можливий світ – це такий світ, у якому об'єкти дійсного світу мають інші властивості та/або такий світ, у якому є об'єкти, відмінні від дійсних. Дійсні об'єкти могли б бути іншими, ніж вони є, а неіснуючі об'єкти могли б існувати. Можливий світ має безпосередні або опосередковані зв'язки з реальною дійсністю [див. 2,5].

Сьогодні теорія можливих світів є адаптацією вчення Г. В. Лейбніца, яку розробили філософи аналітичної школи С. Кріпке, Д. Льюїс, Н. Решер, Я. Хінтікка як засіб для розв'язання проблем формальної семантики. Основним постулатом теорії є положення про те, що реальність є всесвітом, який складається з великої кількості різноманітних елементів. Реальний світ виступає центральним елементом, а все, що знаходиться поза його межами, належить до можливих світів [див. 1, 21].

Розроблені у філософії та логіці основні положення теорії можливих світів з часом набули широкої популярності і почали використовуватись у різних галузях науки, зокрема в лінгвістиці та літературознавстві.

Семантика можливих світів художнього тексту представляється як семантика просторово-часових світів, існування чи відсутність взаємної співвіднесеності яких створює у творі те, що прийнято називати ситуаційними можливими світами. Типи можливих світів художнього тексту визначаються жанровою специфікою самого тексту. Виокремлюють художні світи, які зображують реальні історичні події (історичні романи, хроніки); художні світи, які відбивають такий стан речей, що, навряд чи може бути реальним (художні оповідання, новели, романи), та художні світи, які не відбивають реальність (казки, легенди) [3, 143]. Можливі світи художнього тексту характеризуються не лише різноманітністю просторово-часових відношень, обумовлених композиційними і сюжетними особливостями твору, а і проникненням у психологічну сутність персонажу із наступним її відтворенням у реальних (у художньому розумінні) об'єктах та подіях [4, 125].

Існує декілька варіантів організації можливих світів героя художнього твору: 1) у певний конкретний момент часу герой може існувати лише в одному світі, тобто коли він існує у світі А, він відсутній в усіх інших; 2) у «можливому» для героя світі В, відмінному від його «реального» світу А, він отримує інше тіло (тіло свого двійника зі світу В), частково схоже на своє справжнє; його справжнє тіло продовжує існувати у «реальному» світі А (наприклад, тіло